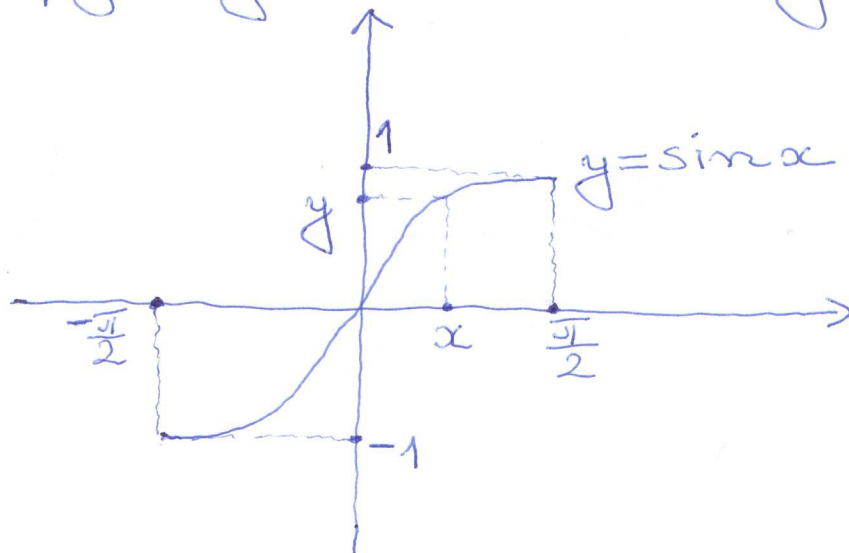

① Упражнение 15 за 1, 2 и 3 група

Обратни тригонометрични функции

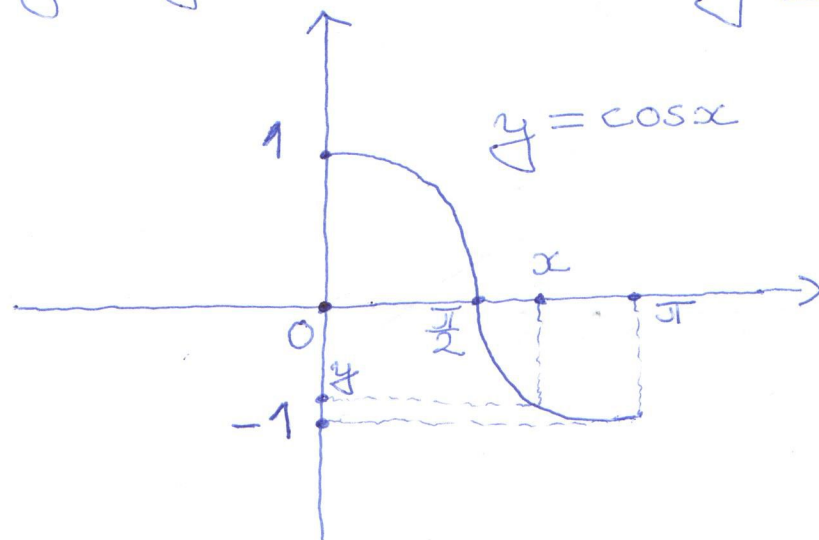
Функцията $y = \sin x : [-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}] \rightarrow [-1, 1]$ е строго растяща и а. е обратима. Обратната ѝ функция е $x = \arcsin y : [-1, 1] \rightarrow [-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}]$.

Така при $y \in [-1, 1]$

$$x = \arcsin y \Leftrightarrow \begin{cases} x \in [-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}] \\ \sin x = y \end{cases}$$

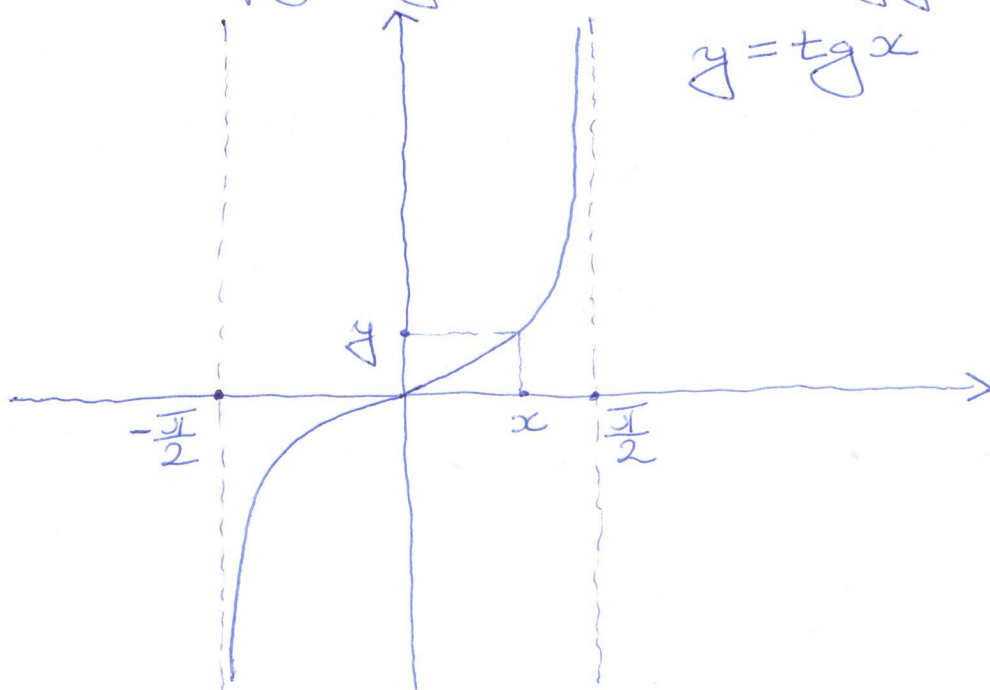
Функцията $y = \cos x : [0, \pi] \rightarrow [-1, 1]$ е строго намаляваща и а. е обратима. Обратната ѝ функция е $x = \arccos y : [-1, 1] \rightarrow [0, \pi]$.

Така при $y \in [-1, 1]$

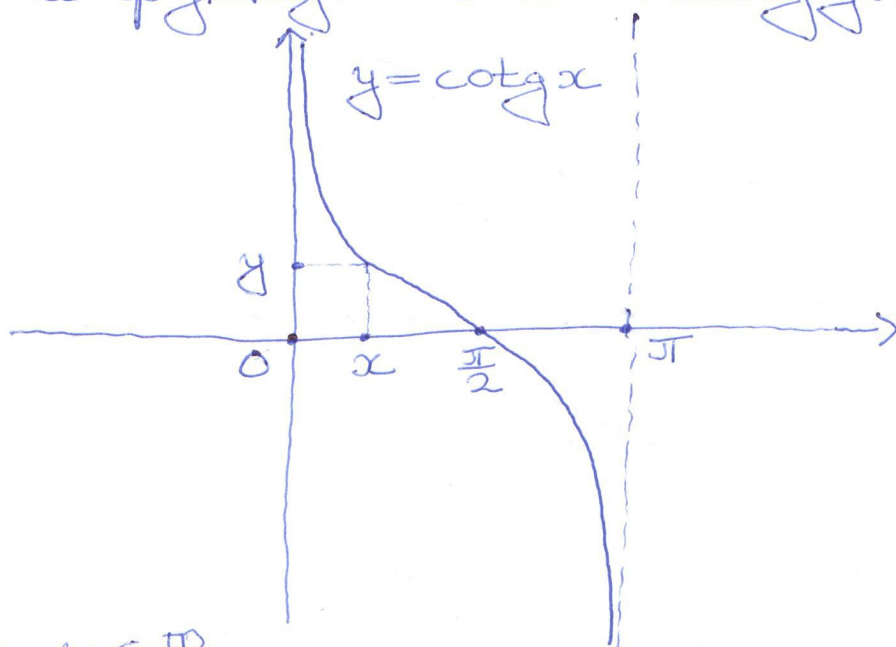
$$x = \arccos y \Leftrightarrow \begin{cases} x \in [0, \pi] \\ \cos x = y \end{cases}$$

② Функцията $y = \operatorname{tg} x: (-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}) \rightarrow \mathbb{R}$ е строго растяща и с. е обратима. Обратната ѝ функция е $x = \operatorname{arctg} y: \mathbb{R} \rightarrow (-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2})$.

Така при $y \in \mathbb{R}$
 $x = \operatorname{arctg} y \Leftrightarrow \begin{cases} x \in (-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}) \\ \operatorname{tg} x = y \end{cases}$

Функцията $y = \operatorname{cotg} x: (0, \pi) \rightarrow \mathbb{R}$ е строго намаляваща и с. е обратима. Обратната ѝ функция е $x = \operatorname{arccotg} y: \mathbb{R} \rightarrow (0, \pi)$.

Така при $y \in \mathbb{R}$
 $x = \operatorname{arccotg} y \Leftrightarrow \begin{cases} x \in (0, \pi) \\ \operatorname{cotg} x = y \end{cases}$

③ Заг. 1 Пресметнете $\arcsin 0$, $\arccos \frac{\sqrt{2}}{2}$,
 $\operatorname{arctg}(-1)$, $\operatorname{arccotg} \sqrt{3}$.

Решение: $\arcsin 0 = 0$, защото $0 \in [-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}]$ и $\sin 0 = 0$.

$\arccos \frac{\sqrt{2}}{2} = \frac{\pi}{4}$, защото $\frac{\pi}{4} \in [0, \pi]$ и $\cos \frac{\pi}{4} = \frac{\sqrt{2}}{2}$.

$\operatorname{arctg}(-1) = -\frac{\pi}{4}$, защото $-\frac{\pi}{4} \in (-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2})$ и $\operatorname{tg}(-\frac{\pi}{4}) = -1$.

$\operatorname{arccotg} \sqrt{3} = \frac{\pi}{6}$, защото $\frac{\pi}{6} \in (0, \pi)$ и $\operatorname{cotg} \frac{\pi}{6} = \sqrt{3}$.

Заг. 2 Докажете, че:

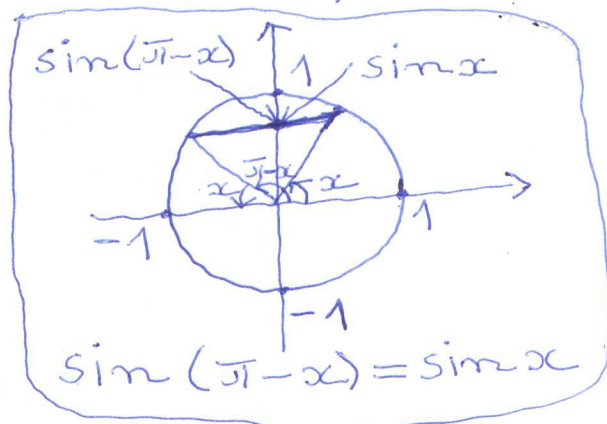
а) $\arcsin(\sin x) = \pi - x$, $x \in [\frac{\pi}{2}, \frac{3\pi}{2}]$;

б) $\arccos(\cos x) = 2\pi - x$, $x \in [\pi, 2\pi]$.

Решение: а) Трябва да док. че $(\pi - x) \in [-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}]$
 и че $\sin(\pi - x) = \sin x$.

$$\frac{\pi}{2} \leq x \leq \frac{3\pi}{2} \Rightarrow -\frac{3\pi}{2} \leq -x \leq -\frac{\pi}{2} \Rightarrow -\frac{\pi}{2} \leq \pi - x \leq \frac{\pi}{2}.$$

$\sin(\pi - x) = \sin x$ е известна тригонометрична формула.

б) Трябва да док. че
 $(2\pi - x) \in [0, \pi]$ и че
 $\cos(2\pi - x) = \cos x$.

$$\pi \leq x \leq 2\pi \Rightarrow -2\pi \leq -x \leq -\pi \Rightarrow 0 \leq 2\pi - x \leq \pi.$$

$$\cos(2\pi - x) = \cos(-x) = \cos x.$$

$\cos x$ е 2π -периодична функция

$\cos x$ е четна функция

Заг. 3 Док. че: а) $\arcsin(-x) = -\arcsin x$, $x \in [-1, 1]$;

б) $\arccos(-x) = \pi - \arccos x$, $x \in [-1, 1]$;

в) $\operatorname{arctg}(-x) = -\operatorname{arctg} x$; 2) $\operatorname{arccotg}(-x) = \pi - \operatorname{arccotg} x$.
 $(x \in \mathbb{R})$

Забелешка: От а) и в) следва, че $\arcsin x$ и $\operatorname{arctg} x$ са нечетни функции.

④ Решение: а) Нека $\arcsin x = \alpha$, т.е.

$$\alpha \in \left[-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}\right] \text{ и } \sin \alpha = x.$$

Трябва да док. че $\arcsin(-x) = -\alpha$, т.е. че

$$(-\alpha) \in \left[-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}\right] \text{ и че } \sin(-\alpha) = -x.$$

$$-\frac{\pi}{2} \leq \alpha \leq \frac{\pi}{2} \Rightarrow -\frac{\pi}{2} \leq -\alpha \leq \frac{\pi}{2}.$$

$$\sin(-\alpha) = -\sin \alpha = -x.$$

$\sin x$ е нечетна функция

б) Нека $\arccos x = \alpha$, т.е. $\alpha \in [0, \pi]$ и $\cos \alpha = x$.

Трябва да док. че $\arccos(-x) = \pi - \alpha$, т.е. че

$$(\pi - \alpha) \in [0, \pi] \text{ и че } \cos(\pi - \alpha) = -x.$$

$$0 \leq \alpha \leq \pi \Rightarrow -\pi \leq -\alpha \leq 0 \Rightarrow 0 \leq \pi - \alpha \leq \pi$$

$$\cos(\pi - \alpha) = \underbrace{\cos \pi}_{-1} \cos \alpha + \underbrace{\sin \pi}_0 \sin \alpha = -\cos \alpha = -x.$$

в) Аналогично на а); г) Аналогично на б).

Заг. 4 Док. че: а) $\arcsin x + \arccos x = \frac{\pi}{2}$, $x \in [-1, 1]$;

б) $\operatorname{arctg} x + \operatorname{arccotg} x = \frac{\pi}{2}$, $x \in \mathbb{R}$.

Решение: а) Нека $\arcsin x = \alpha$, т.е. $\alpha \in \left[-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}\right]$ и $\sin \alpha = x$. Трябва да док. че $\arccos x = \frac{\pi}{2} - \alpha$, т.е. че $\left(\frac{\pi}{2} - \alpha\right) \in [0, \pi]$ и че $\cos\left(\frac{\pi}{2} - \alpha\right) = x$.

$$-\frac{\pi}{2} \leq \alpha \leq \frac{\pi}{2} \Rightarrow -\frac{\pi}{2} \leq -\alpha \leq \frac{\pi}{2} \Rightarrow 0 \leq \frac{\pi}{2} - \alpha \leq \pi.$$

$$\cos\left(\frac{\pi}{2} - \alpha\right) = \sin \alpha = x.$$

б) Нека $\operatorname{arctg} x = \alpha$, т.е. $\alpha \in \left(-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}\right)$ и $\operatorname{tg} \alpha = x$.

Трябва да док. че $\operatorname{arccotg} x = \frac{\pi}{2} - \alpha$, т.е. че

$$\left(\frac{\pi}{2} - \alpha\right) \in (0, \pi) \text{ и че } \operatorname{cotg}\left(\frac{\pi}{2} - \alpha\right) = x.$$

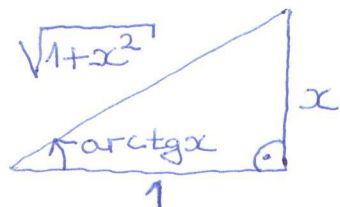
$$-\frac{\pi}{2} < \alpha < \frac{\pi}{2} \Rightarrow -\frac{\pi}{2} < -\alpha < \frac{\pi}{2} \Rightarrow 0 < \frac{\pi}{2} - \alpha < \pi.$$

$$\operatorname{cotg}\left(\frac{\pi}{2} - \alpha\right) = \operatorname{tg} \alpha = x.$$

⑤ Заг. 5 Док. те: а) $\sin(\operatorname{arctg} x) = \frac{x}{\sqrt{1+x^2}}, x \in \mathbb{R};$

б) $\operatorname{tg}(\operatorname{arcsin} x) = \frac{x}{\sqrt{1-x^2}}, x \in (-1, 1).$

Решение: а) 1 а. $x > 0$.

$$\sin(\operatorname{arctg} x) = \frac{x}{\sqrt{1+x^2}}.$$

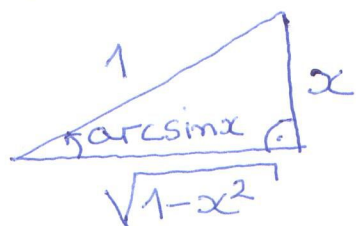
2 а. $x = 0$. Треба да док. те $\sin(\operatorname{arctg} 0) = \frac{0}{\sqrt{1+0^2}}$

3 а. $x < 0$. (от заг. 3б) вярно е

$$\text{Cera } \sin(\operatorname{arctg} x) \stackrel{!}{=} \sin(-\operatorname{arctg}(-x)) =$$

$$= -\sin(\operatorname{arctg}(\underbrace{-x}_{>0})) \stackrel{\uparrow}{=} -\frac{(-x)}{\sqrt{1+(-x)^2}} = \frac{x}{\sqrt{1+x^2}}.$$

б) 1 а. $x \in (0, 1)$. (от 1 а.)

$$\operatorname{tg}(\operatorname{arcsin} x) = \frac{x}{\sqrt{1-x^2}}.$$

2 а. $x = 0$. Треба да док. те $\operatorname{tg}(\operatorname{arcsin} 0) = \frac{0}{\sqrt{1-0^2}}$

вярно е

3 а. $x \in (-1, 0)$. (от заг. 3а)

$$\text{Cera } \operatorname{tg}(\operatorname{arcsin} x) \stackrel{!}{=} \operatorname{tg}(-\operatorname{arcsin}(-x)) =$$

$$= -\operatorname{tg}(\operatorname{arcsin}(\underbrace{-x}_{\in (0,1)})) \stackrel{\uparrow}{=} -\frac{(-x)}{\sqrt{1-(-x)^2}} = \frac{x}{\sqrt{1-x^2}}.$$